

NEKA PITANJA UPOTREBE NUKLEARNIH B/S U NAPADNOJ OPERACIJI ARMIIJE

Pojava i stalno usavršavanje raketno-nuklearnih b/s i njihovo sve masovnije uvođenje u naoružanje savremenih armija ima presudan uticaj na fizionomiju i sadržaj borbenih dejstava uopšte, pa prema tome i na sva bitna pitanja pripreme i izvođenja napadnih operacija. Čak i u lokalnim ratovima sa ograničenom upotrebom N b/s ili bez nje, rešenje osnovnih problema napada, upotreba klasičnih snaga i sredstava, manevar i način dejstva, moraju odražavati potencijalnu mogućnost jednostrane ili obostrane upotrebe svih sredstava.

Mada praktično ne postoje ni pojedinačna mišljenja koja bi osporavala uticaj N b/s na pomenuta i druga pitanja, ipak u analizi tog uticaja, a naročito u rešavanju zadataka i na vežbama ima pojava nerealne procene ovog faktora, i, analogno tome, neadekvatnih rešenja i postupaka.

Upravo zbog toga je cilj ovog članka da neka od tih pitanja razmotri bez pretenzija da da neke isključive stavove i rešenja.

Uticaj N b/s na fizionomiju i sadržaj savremene napadne operacije

Polazeći od postojanja i mogućnih efekata N b/s, klasična definicija operacije morala je pretrpeti bitne izmene. Savremena operacija nije više samo „skup bojeva i drugih borbenih dejstava koji se izvode po jedinstvenoj zamisli i planu radi postizanja operativnog ili strategijskog cilja”, već se kao bitan element njenog sadržaja pojavljuju i *nuklearni udari* kao nov kvalitet i kao forma kroz koju se upravo materijalizuju efekti i uticaji N b/s.

Ako se za određenu operaciju raspoložuje dovoljnim brojem N b/s i ako se njihovom upotrebom mogu uspešno rešavati osnovni zadaci u operaciji, ona nisu više sredstva podrške koja ojačavaju i potpomažu dejstvo drugih (važnijih) elemenata već osnovna sredstva za izvršenje zadatka, čijoj će upotrebi u manjoj ili većoj meri biti podređena upotreba i dejstvo drugih snaga i sredstava. Analogno tome, suština rešenja za izvođenje takve operacije biće upravo u pronalaženju i primeni takvih operativnih postupaka i mera koji će obezbediti najcelishodniju upotrebu i iskorištavanje učinaka N b/s.

Nuklearna b/s ispoljavaju presudan uticaj na operativni manevar, pre svega u smislu menjanja odnosa između njegovih fundamentalnih elemenata. Dok je u prošlosti, manevaru snaga obično prethodio manevar vatrom, u savremenim operacijama biće obrnu-

to, pa se čak u pojedinim situacijama manevar snagama može izostaviti.

Činjenica da se upotrebom nuklearnih i drugih savremenih b/s može staviti pod jednovremen udar čitava dubina rasporeda branioca, i da mu se na svakoj željenoj tački mogu naneti osetni gubici, omogućava napadaču veoma brze prodore na izabranim pravcima, visok tempo napada i brzo izvršenje planiranih zadataka. Kao direktna posledica toga može se naznačiti izvanredno povećane mogućnosti taktičkih i operativnih jedinica kako u smislu opštih učinaka u odnosu na branioca tako i u pogledu dimenzije i zamaha napadnih operacija.

Za uspeh napadne operacije od presudnog je značaja da se obezbedi određena nadmoćnost upravo u raketno-nuklearnim b/s. Pod uslovom da se to obezbedi, odnos u drugim faktorima ne mora biti tako povoljan, a u pojedinim slučajevima može biti čak i nepovoljan. Razume se da se moraju, pored povoljnog brojnog odnosa N b/s obezbediti i drugi potrebni uslovi za iskorištavanje tih sredstava (blagovremenost, povoljna struktura i drugo).

Posebno treba istaći da povoljan odnos i struktura N b/s omogućavaju uspešno dejstvo radi neutralisanja raketno-nuklearnih sredstava branioca, što predstavlja važan preduslov za izvođenje planiranog manevra u napadu i postizanje konačnog cilja operacije.

Upotrebom N b/s moguće je u kratkom vremenu dejstvovati po svim vitalnim objektima odbrane protivnika i neutralisati je do onog stepena koji omogućava združenim, a pre svega oklopnim snagama da brzo savladaju odbranu. To istovremeno omogućava prelazak u napad bez dugotrajnijih priprema, odnosno iz pokreta.

Ešeloniranje snaga takođe doživljava promene upravo zbog toga što će neke zadatke II ešelona izvršavati N b/s (dejstvo po operativnim rezervama i odbijanje protivudara), zbog čega u pojedinim operacijama neće biti potrebno obrazovati jače II ešelone za proširivanje uspeha.

Sušтина sadejstva na operativnom nivou je u saglašavanju (po mestu, objektu i vremenu) dejstva svih drugih elemenata sa upotrebom N b/s, pri čemu se mora sasvim realno oceniti šta je svaki od njih u datoj situaciji u stanju da izvršava. Pri tome treba voditi računa da se efekti N b/s ne precene, što bi moglo imati negativne posledice.

Ako se raspoláže dovoljnom količinom i povoljnom strukturom N b/s, lakše se može rešavati i pitanje rezerve, jer ta sredstva mogu u izvesnoj situaciji da uspešno zamenjuju klasičnu rezervu.

Komande operativnih jedinica koje imaju N b/s naći će se u planiranju i izvođenju operacija pred novim i složenim problemima planiranja i upotrebe ovih sredstava. One će se morati mnogo više nego ranije koristiti naučnim metodama u proceni faktora situacije i pri odlučivanju o upotrebi ovih sredstava.

Prethodne napomene o nekim karakteristikama savremenih operacija iznete su radi toga da bi se sagledala dalekosežnost uticaja N b/s kao novog faktora, i da bi se na osnovu toga mogla konkretnije razmatrati neka pitanja njihove upotrebe u napadnim ope-

racijama koje bi izvodila naša Armija. U vezi s tim treba reći da se u ranijim razmatranjima polazilo od savremenih gledanja nuklearnih sila i njihovih saveznika i da se radi toga imaju u vidu optimalni uslovi upotrebe ovih sredstava.

O kriterijumu za određivanje broja i strukture N b/s za napadnu operaciju

U savremenoj literaturi i zvaničnim stavovima nuklearnih sila postoje različiti podaci o broju i strukturi N b/s za napadnu operaciju. Za napadnu operaciju armija pominje se cifra od nekoliko desetina do nekoliko stotina takvih sredstava. Ima čak i mišljenja da se za napad može obezbediti onoliko N b/s koliko je u datoj situaciji objektivno potrebno da bi se uspešno izvršio zadatak (što znači praktično neograničen broj). U armijama koje se nalaze u paktovima i u pogledu N b/s zavise od nuklearnih sila, pri razmatranju ovog pitanja nailazi se na više realizma u proceni mogućnog broja N b/s. Pri tome se teoretski pokušavaju razjasniti pitanja koliko bi stvarno bilo potrebno imati N b/s za jednu napadnu operaciju. Te armije su u položaju da ne mogu sigurno računati na to da će za određene operacije i u određenoj situaciji imati ta sredstva. Razumljivo je što se to negativno odražava na teorijsku i praktičnu razradu problema upotrebe N b/s sredstava, kao i na pitanje obučavanja, studiranja specifičnih uslova njihove upotrebe na sopstvenom ratištu i druga.

Ako se analiziraju osnovni faktori koji utiču na određivanje broja i strukture N b/s za našu armijsku napadnu operaciju uočićemo pre svega, da tih faktora ima nekoliko i da njihov uticaj u određenoj situaciji nije konstantan.

Pre svega, tu treba imati u vidu naše opšte mogućnosti, materijalno-tehničku bazu naše Armije i našu zavisnost od saveznika. Svaka analiza potreba i upotrebe ovih sredstava mora imati u vidu ta ograničenja. To praktično znači da se u svakoj analizi upotrebe i strukture ovih sredstava za određenu napadnu operaciju mora polaziti upravo od toga koliko ćemo tih sredstava u datoj situaciji realno imati, i analizu svih ostalih problema njihove upotrebe oslanjati na taj podatak. Tek na osnovu toga može se razmatrati problem njihove najracionalnije upotrebe.

Danas ima dosta diskusija oko toga da li cilj napadne operacije zavisi od broja i strukture N b/s, ili se broj i struktura N b/s određuje na osnovu cilja operacije. Ovakvo postavljanje pitanja ne vodi dovoljno računa o dijalektičkim zakonitostima, tj. o uzajamnoj povezanosti i uticaju cilja i sredstava za njegovu realizaciju. Kao i u svakoj drugoj ljudskoj delatnosti, ova dva elementa se ne mogu odvojeno posmatrati i ceniti. Kad se razmatra i određuje mogućan cilj operacije, on se ne razmatra apstraktno već povezano sa svim elementima koji mogu ispoljiti uticaj na njega. Imajući u vidu poznate efekte i mogućnosti N b/s, logično je zaključiti da se radikalniji cilj može postaviti ako se raspolaze većim brojem i povoljnijom strukturom N b/s. Međutim, ovakvo prilaženje ne bi bilo

pravilno ako se pri tom ne bi uzeli u obzir i neki drugi veoma važni faktori.

Jedan od takvih faktora je zadatak armije, njeno mesto i uloga u okviru celokupnih dejstava na jednom vojištu ili na čitavom ratištu. Taj zadatak, s obzirom na cilj koji se želi ostvariti, može biti različito postavljen. Razumljivo je da će armija koja izvršava najvažniji zadatak, koja se nalazi na težištu dejstva, raspolagati većim brojem i povoljnijom strukturom N b/s.

Karakter neprijateljske odbrane i njene opšte mogućnosti takođe mogu biti važan faktor koji će opredeliti broj i strukturu N b/s kojim će raspolagati armija u napadnoj operaciji. Ako se radi o odbrani koja je fortifikacijski potpuno uređena, tj. u kojoj su izvedeni svi predviđeni radovi, za razbijanje takve odbrane (obzirom na njenu otpornost) potrebno je obezbediti odgovarajući broj N b/s. Ako se, pak, radi o odbrani koja nije tako uređena, njeno razbijanje moći će se ostvarivati i drugim sredstvima, pa se ne mora obezbeđivati isti broj N b/s.

Sastav armije i mogućnosti drugih elemenata isto tako će uticati na broj i strukturu N b/s za napadnu operaciju. To se odnosi na vazduhoplovnu i artiljerijsku podršku i na dejstvo partizanskih snaga u pozadini. Snažna vazduhoplovna podrška i mogućnost koncentracije artiljerije za napad omogućavaju neutralisanje odbrane u čitavoj zoni napada, ili na pojedinim pravcima i na taj način se nadoknađuju učinci N b/s. Dejstvo partizanskih snaga u pozadini, a naročito mogućnosti njihovog angažovanja na čitavoj dubini odbrane takođe mogu nadoknaditi nedostatak N b/s.

Postojanje optimalnih uslova za upotrebu i eksploataciju N b/s takođe je faktor koji će uticati na određivanje broja N b/s za pojedine armijske operacije. Optimalni uslovi znače pre svega, postojanje rentabilnih ciljeva (uvek će ih biti), pogodnih zemljišnih uslova i jedinica (pre svega oklopnih) koje će biti u stanju da stvorene učinke N b/s brzo eksploatišu.

Operativno-taktička analiza mogućnih nuklearnih ciljeva je daljnja konkretizacija u rešavanju broja, strukture i upotrebe N b/s. Ona treba da da odgovor na bitna pitanja koja se odnose na traženje rešenja optimalne upotrebe N b/s u skladu i čvrstoj povezanosti sa drugim snagama i sredstvima kojima armija (za određenu operaciju) raspolaze.

Radi ilustrovanja prethodnog razmatranja pokušaću da na jednom primeru, analizom mogućnog broja ciljeva odredim, bar približno, broj i strukturu nuklearnih borbenih sredstava za napadnu operaciju armije. U navedenom primeru prikazaću metod — način analize ciljeva, ne uzimajući u obzir i druge uticajne faktore, bez pretenzije da se može primeniti u svakoj situaciji i za sve operacije.

Poći ću od pretpostavke da se u napadnoj zoni armije brani jedan AK, sastava tri divizije. Osim ovih snaga koje se mogu naći u napadnoj zoni armije, realno je pretpostaviti da će u toku napada uslediti intervencija još jedne divizije iz sastava operativnih rezervi branioca. Prema tome, u konkretnom slučaju treba računati na snage i sredstva jačine četiri divizije i druge samo-

stalne jedinice i sredstva podrške AK. Ukoliko je ova konstatacija i približno realna, a imajući u vidu formacijsku strukturu savremenih divizija, proizilazi:

— da divizija ima 12—16 nuklearnih ciljeva od čega: 10—12 bataljona (obično 2—4 tenkovska, 3—5 mehanizovanih i 2—5 motorizovanih — pešadijskih bataljona) i 2—4 nuklearne baterije (obično 2 raketne i 1—3 artiljerijske nuklearne baterije). Mišljenja sam da su nabrojani elementi nuklearni ciljevi (NC) i da svaki od njih može biti unosan za jedan projektil odgovarajućeg ekvivalenta. Druge snage i sredstva divizije, po ovom kriteriju, ne bi bili NC kao što su: vatrene i artiljerijske grupe, KM taktičkih jedinica i dr.

Polazeći od navedenih primera i pod uslovom da se navedeni ciljevi izbacuju iz borbe, proizilazi da bi za izbacivanje iz borbe pomenutih snaga i sredstava sopstvenim N b/s bilo potrebno za četiri divizije približno 48—64 od čega:

— za oklopne bataljone 8—16 NP od 20 KT,

— za mehanizovane i pešadijske bataljone 20—40 NP od po 10 KT,

— za raketne baterije — oruđa — projektele 8 NP od 3—5 KT, i

— za nuklearne artiljerijske baterije oko 10 NP od 1—2 KT.

U AK može se očekivati da će, osim sredstava u formacijskom sastavu divizija, biti još približno:

— 1—2 raketna divizionna ili 2—4 raketne baterije srednjeg dometa,

— 1 KM (AK) sa CV, i

— 1 oklopni bataljon ili oklopno-izviđački puk.

Za izbacivanje iz borbe ovih elemenata (braniočevog korpusa) potrebno je približno 10—14 NP od čega:

— 4—8 NP od po 2—5 KT i

— oko 6 NP od 20 KT.

Znači, za napadnu operaciju armije, pod uslovom da se svi važniji elementi branioca na dubini odbrane AK uništavaju ili izbacuju iz borbe N b/s, potrebno je 58—78 NP jačine 2—20 KT.

Upotreba NP (po navedenim ciljevima) većeg ekvivalenta od 20 KT smatra se necelishodnom i u krajnjem neekonomičnom. Ne verujem da će bilo ko biti tako raskošan sa N b/s pa da po bataljonu vrši više od jednog NU. Naime, neće se ići na rešenje da se sve snage i sredstva bataljona — u odbrambenom rejonu zahvate teškim gubicima NE, već pogotkom u čvor, sistem odbrane biće razbijen i bataljon će praktično biti izbačen iz borbe.

Nuklearni ciljevi većeg značaja — operativno-strategijske važnosti — kao što su: aerodromi, veći i važniji saobraćajni čvorovi, industrijska postrojenja, velike baze za materijalno-tehničko snabdevanje, komandna mesta većih operativnih jedinica i dr., uništavaju se i ruše projektilima jačine 100, 300 i 500 KT. Kada je reč o napadnoj operaciji armije, treba napomenuti da se NU po ovim ciljevima izvode uglavnom sredstvom armiji pretpostavljene komande, s tim što delimično i armija može angažovati deo svojih sredstava, ako njihova struktura odgovara (domet i jačina).

Prethodna analiza bazirana je isključivo na proceni nuklearnih ciljeva gde nisu uzeti u obzir drugi faktori. Osim toga, u konkretnom primeru uzet je kriterijum na bazi rentabilnosti ciljeva pri čemu se nije polazilo od stvarnih mogućnosti ove ili one armije. Prema tome, ovakav kriterij možda bi mogle primeniti armije sa neograničenim N b/s koje koncepciju borbenih dejstava zasnivaju isključivo na snazi i mogućnosti sopstvenih nuklearnih udara.

Manje armije, sa ograničenim N b/s, za izbor nuklearnih ciljeva primenjivaće znatno stroži kriterij.

Polazeći od te, iako grube analize, može se izvući ovaj zaključak:

a) Velike armije, sa bogatim nuklearnim arsenalom, zasnivaju koncepciju upotrebe N b/s na približno sličnim analizama, s tom razlikom što se računa na sudar njihovih glavnih snaga i na glavnim svetskim ratištima. One polaze od pretpostavke da će branilac moći da veoma brzo zameni kompletne uništene jedinice — sredstva, pa se, zbog toga, u literaturi često može naći podatak da je za napadnu operaciju armije potrebno 140.180 NP. Na tome se i zasniva mišljenje — tvrdnja da će tempo napada biti i do 100 km, a dubina operacije do 500 km.

b) Armije sa ograničenim N b/s i ograničenom strukturom zasnivaće određivanje broja, vrste i strukture N b/s na sopstvenim mogućnostima. Normalno je polaziti od pretpostavke da ove armije ne mogu računati na to da NU uništavaju ili izbacuju iz borbe sve prethodno navedene NC, pri čemu ne uračunavaju ni nove jedinice radi zamene uništenih. Svodeći mogućnosti u realne okvire, takva armija može za napadnu operaciju računati najviše na broj, vrstu i takvu strukturu N b/s kojom će moći da uništi ili izbaci iz borbe sopstvenim N b/s 40—50% najvažnijih ciljeva u napadnoj zoni, onih koji čine skelet odbrambenog sistema branioca. Ukoliko je navedeni kriterij i približno realan, za napadnu operaciju armije bilo bi potrebno 34—46 NP i to:

— 75% ekvivalenta 10—20 KT

— 15% ekvivalenta 2—5 KT i

— 10% ekvivalenta 50, 70 i 100 KT.

Iz ove konstatacije sledi još jedan zaključak — da se tempo i zamah operacije određuju prema mogućnostima N b/s i da armija sa ograničenim N b/s u napadnoj operaciji određuje manji tempo napada (20—30 km) i manju dubinu operacije (180—200 km). Znači, cilj napadne operacije je izrazito zavisano od broja, vrste i strukture N b/s.

Rad komande, štaba i organa rodova na proceni nuklearne situacije i planiranju upotrebe N b/s

1) *Procena situacije i odlučivanje o upotrebi N b/s*

Isključivo pravo odlučivanja o upotrebi N b/s treba da ima komandant armije. Čak i ona sredstva koja se dodeljuju potčinjenim jedinicama ne bi se mogla upotrebiti bez njegovog odobrenja. Sva N b/s treba da se realizuju po jedinstvenom planu na nivou komande armije. Stoga je njen komandant dužan da kroz opštu pro-

cenu situacije posebno ceni nuklearnu situaciju. U procenu te situacije spada i procena braniočevih N b/s tj. (količina, vrsta i način upotrebe). Međutim, ovde ću se zadržati isključivo na proceni sopstvenih N b/s — sopstvene nuklearne situacije.

Polazeći od zadatka, operativno-taktičke situacije, raspoloživih N b/s i cilja operacije, komandant armije vrši operativno-taktičku analizu nuklearnih ciljeva¹, određuju njihovu (operativno-taktičku) ulogu u okviru operativnog rasporeda branioca i, na osnovu toga, bira NC. Zavisno od operativne situacije, pre svega od raspoloživih podataka o braniocu, kao i drugih uslova, komandant armije može da (u toku procene) odredi cilj za svaki NP, ili da to učini samo za najvažnije ciljeve, koji po njegovoj oceni imaju operativno-strategijski značaj i mogu najviše uticati na ostvarivanje cilja operacije. On može da na osnovu raspoloživih N b/s, procenom nuklearne situacije dođe do zaključka o najpogodnijem obliku operativnog manevra, a da operativno-taktičku analizu NC poveri organima komande pod rukovodstvom načelnika štaba armije.

Znači, u prvoj varijanti koja se obično primenjuje kada su podaci o braniocu poznati i provereni i kada se raspolaže manjim brojem NP, komandant armije određuje ciljeve, a organi komande vrše tehničku analizu nuklearnih udara. Prema tome, u ovoj varijanti oni ne daju komandantu predlog za upotrebu N b/s, već mu saopštavaju podatke o analizi NU.

U drugoj varijanti koja se primenjuje kada su podaci o braniocu delimično utvrđeni i kada se raspolaže sa više NP, komandant armije bira ciljeve samo za deo NP i određuje grupisanje N b/s i težište upotrebe. Organi komande analiziraju nuklearne ciljeve za NP koje komandant nije angažovao i izvode tehničku analizu nuklearnih udara za one ciljeve za koje je komandant odredio NP. U ovoj varijanti, organi rodova u čijem se sastavu nalaze N b/s, daju jedinstven predlog komandantu za upotrebu N b/s. Predlog je jedinstven zbog toga što isti organi (NA i predstavnik avijacije) zajednički analiziraju ciljeve i NU i što donose jedinstvene zaključke o najpogodnijem načinu upotrebe N b/s. Oni zapravo određuju: jačinu NP za svaki cilj, visinu eksplozije, sredstvo za lansiranje i vreme realizacije.

U trećoj varijanti koja se primenjuje kada su podaci o braniocu oskudni, obično pri napadu iz pokreta, i kada se raspolaže znatnim brojem NP različite jačine i vrste, komandant armije po završenoj proceni deli i grupiše N b/s, određuje cilj i težište njihove upotrebe i način eksploatacije učinaka, a organi rodova postupaju isto onako kao što je rečeno za drugu varijantu (za deo neangažovanih NP).

No, bez obzira na to da li će komandant armije primenjivati bilo koju od tri navedene varijante, njegova je obaveza da pri saopštavanju zamisli za dejstvo saopšti i zamisao za upotrebu N b/s.

¹ Pod pojmom operativno-taktičke analize NC podrazumeva se detaljna procena objekata za NU, pre svega, važnost NC ceni se prema njegovoj nameni i mogućnosti uticaja na izvršenje zadatka armije, pri čemu dimenzije cilja imaju sporedan značaj.

Zamisao za upotrebu N b/s treba da sadrži: cilj upotrebe (šta se želi ostvariti), težište (po kojim ciljevima izvršiti gro NU), podelu NP po etapama i napadnim operacijskim pravcima i šta zadržati u rezervi. Jedna od načelnih šema zamisli komandanta armije koju saopštava posle procene situacije i na osnovu koje organi rodova vrše operativno-taktičku analizu NC i tehničku analizu nuklearnih eksploatacija² — udara (NE — NU) izgledala bi približno ovako:

„Cilj operacije: nuklearnim udarima avijacije i raketnih jedinica uništiti i izbaciti iz borbe raketne jedinice i oklopne snage neprijatelja na pravcu glavnog udara i sprečiti podilazak i razvoj njegovih operativnih rezervi, glavni udar naneti opštim pravcem: u sadejstvu sa snagama koje će napadati pravcem razbiti i uništiti neprijateljsku grupaciju na prostoriji, u bližem zadatku izbiti na liniju., a potom uvodeći armijsku rezervu u sadejstvu sa vd-brigadom koju spustiti u širi rejon i partizanskim snagama, brzo ovladati prostorijom i stvoriti uslove za sledeću operaciju.

Borbeni poredak u jednom ešelonu sa jačom rezervom.

Težište NU imati po oklopnim snagama i raketno-nuklearnim sredstvima branioca.

Na pravcu. upotrebiti 34 NP, od čega 5 raketa operativne namene na zahtev k-ta 8. K, a na pravcu. upotrebiti 6 NP.

Za vatrenu pripremu napada i prvu etapu operacije upotrebiti 28 NP, za pripremu uvođenja AR i za drugu etapu 12 NP.

U rezervi armije imati 6 NP, od čega 3 rakete operativne namene po 20 KT, 1 NAB od 50 KT i 2 rakete taktičke namene po 10 KT.

Početak napada 10.10 u 03.50 časova, a vatrene pripreme napada u 03.32 časova”.

Na prvi pogled ova zamisao za dejstva izgleda dugačka. Međutim, kada se analizira smisao svake rečenice, pa i reči, može se sa sigurnošću tvrditi da u njoj nema ničega suvišnog i da sadrži neophodne podatke (ideju komandanta) na osnovu koje štab i organi komande mogu da izvode analize i pripremaju predloge za konačnu odluku komandanta.

Na osnovu zamisli za dejstva komandanta armije, štab i organi rodova — vidova cene situaciju i pripremaju predloge. Načelnik operativnog odeljenja, načelnik artiljerije i predstavnik avijacije zajednički, vrše detaljniju analizu NC i NE. Suština i smisao analize — procene je da se detaljno razmotri problem i nađe najcelishodnije rešenje za organizovanje sadejstva raketnih jedinica sa avijacijom i drugim rodovima. Težnja je da se pri tome praktično ostvari tesno vatreno sadejstvo i potpuno usklade NU sa idejom manevra, odnosno zamisli komandanta. Osim toga, detaljnom analizom NE (NU) dolazi se do podataka na osnovu kojih se zaključuje u kojoj meri i kakvim postupcima je moguće realizovati — obezbediti ideju

² Pod pojmom tehničke analize NE (NU) podrazumeva se detaljna tehnička procena mogućnosti realizacije zamisli komandanta za upotrebu N b/s (NT, ekvivalent NP, VE, mogućnost eksploatacije zona sigurnosti i dr.).

komandanta armije za predstojeću operaciju. Iz ovoga sledi zaključak da predlog za upotrebu N b/s u svim situacijama ne daju organi rodova, na primer NA, nego da ponekad i komandant armije može na kraju procene da dâ odluku za upotrebu N b/s, a da mu organi rodova i vidova kao stručni savetnici pomažu u iznalaženju najcelishodnijeg rešenja radi donošenja konačne odluke. Analizom NE (to je dužnost NA) treba doći do zaključka: kad i kojim projektinom i lansirnim sredstvom je najpogodnije vršiti NU po već određenom cilju (koji je odredio komandant) kakvi se (približno) učinci očekuju, koja je najpogodnija vrsta eksplozije (imajući u vidu ideju manevra i način eksploatacije učinaka), kakve mere treba preduzeti radi sigurnosti sopstvenih snaga i način da se neprijatelju spreči otklanjanje posledica NU.

Pri analizi NE najvažnije je doći do najpogodnijeg rešenja o vremenu izvođenja NU po određenom cilju, imajući u vidu posebno izabrani oblik operativnog manevra. Radi ilustracije navešću dva primera za dva različita cilja:

a) Ako je komandant armije odredio da se raketni divizion branioca uništi NU ili izbaciti iz borbe, a procenom (analizom) došao je do zaključka da cilj veoma dobro brani PVO, taj će zadatak poveriti, recimo raketnoj grupi. Vreme udara se određuje prema položaju cilja, tj. idealno je kada je cilj na vatrenom položaju i kada se nalazi u fazi programiranja. Znači, u to vreme su oruđa napunjena, a sredstva za kontrolu i vođenje u pogonu, te se jednim udarom može izbaciti iz borbe cela raketna jedinica;

b) Ako je komandant armije odredio da NU izbaciti iz borbe mehanizovanu diviziju koja se nalazi u rezervi AK, vreme izvršenja NU određuje se prema efektu koji se želi postići. Tu mogu biti tri slučaja:

— da se diviziji nanese što veći gubici u rejonu razmeštaja (pre njenog pokreta);

— da se nanese izvesni gubici i spreči joj se podilaženje za određeno vreme i

— da se nanese što veći gubici i odbije protivnapad — protivudar.

U prvom slučaju postiže se najslabiji efekat dejstva, a zbog disperzije cilja potrebno je znatno više sredstava.

U drugom slučaju, kada se nalazi u pokretu, divizija ima linijski oblik, pa zbog verovatnoće rasturanja postoji mogućnost da joj se nanese relativno mali gubici i da veliki deo energije nuklearne eksplozije zahvati prazan prostor. Gledano sa operativnog stanovišta, ponekad će biti neophodno da se NU spreči (za određeno vreme) pristizanje divizije u određene rejone i time obezbedi sprovođenje zamišljene ideje manevra komandanta. Takvi zadaci načelno se daju avijaciji, radi veće sigurnosti pogađanja cilja. U ovakvim prilikama najpogodnija je površinska nuklearna eksplozija.

U trećem slučaju, kada se žele naneti što veći gubici i odbiti protivudar, najpovoljnije vreme za realizaciju zamišljenog plana — izvođenje NU — je ono kada se divizija razvije i sa linije razvoja, po bataljonima, kreće u protivudar. U tom periodu bataljoni su

najpriкупljeniji, daljine gađanja su male, pa se znatno povećava tačnost gađanja i osetno smanjuje rasturanje. Sem toga, u ovoj varijanti, NU se izvode raketnim jedinicama i nuklearnom artiljerijom. Dakle, u trećem slučaju, ukupan efekat je najveći i treba da se u praksi primenjuje kad god je moguće i u taktičko-operativnom smislu opravdano.

Iz svega se može zaključiti da je cilj analize NE (NU), što je u suštini i dužnost organa rodova, da obezbedi komandantu podatke radi donošenja najcelishodnije odluke za upotrebu N b/s, da se izabere oblik operativnog manevra i najpovoljniji način za organizovanje sadejstva i vatrenog sistema u celini.

Pošto je upoznao podatke iz operativno-taktičke analize NC i tehničke analize NE i saslušao predloge za upotrebu rodova, komandant armije donosi definitivnu odluku. U idejnom delu odluke, pored ostalog, formuliše se odluka za upotrebu N b/s. Sadržaj tog dela odluke integriše se u celokupnu zamisao za dejstva na sličan ili isti način kao što je iznešeno u ranijem primeru. Praktično, to znači da idejni deo odluke (4. tačka zapovesti — direktive) za upotrebu N b/s sadrži konačne podatke, potrebne za upotrebu, do kojih se dolazi analizom — procenom NC i NE.

U odluci komandant armije određuje: cilj upotrebe N b/s, težište NU, podelu NP po pravcima i etapama. Tu se preciziraju broj i vrsta NP u rezervi i njihova namena. U daljem delu odluke komandant armije određuje koliko i kakvih N b/s se pridaje potčinjenim jedinicama, a koliko i kakvih se zadržava pod neposrednom komandom. Osim toga, određuje koliko će se NP realizovati po planu komande armije, a koliko na zahtev komandanata korpusa.

Načelno, broj NP kojima raspolaže komandant upotrebljava se po sledećem:

— oko 70% za udare po ciljevima koji mogu ispoljiti najjači uticaj na sprovođenje zamisli dejstva, a time i na ostvarivanje cilja operacije u celini;

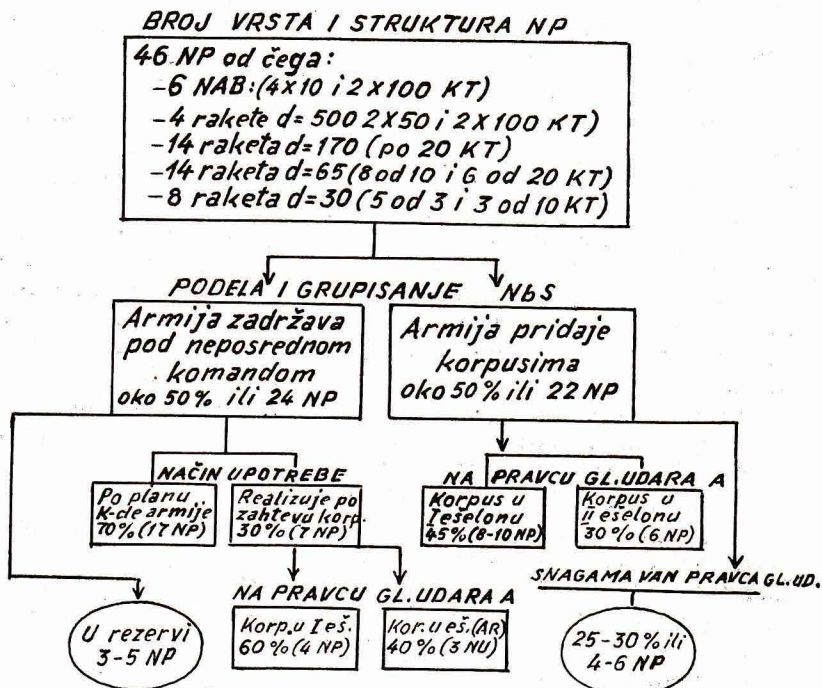
— oko 30% upotrebljava se takođe po planu komande armije, ali na zahtev komandanata korpusa. Ovaj kontingent N b/s angažuje se za udare po važnim ciljevima (operativnog značaja) koji mogu uticati na izvršenje zadatka korpusa ako oni nisu u mogućnosti da to učine sredstvima koja su im pridata; i

— kontingent N b/s koji je odlukom komandanta armije pridat potčinjenim jedinicama, angažuje se za NU po ciljevima u taktičkoj dubini branioca i za neposrednu eksploataciju njihovih učinaka, čime se najbrže ostvaruje željeni tempo napada i sprovodi zamišljena ideja manevra.

Načelna podela — grupisanje i način upotrebe N b/s u napadnoj operaciji armije-prikazana je u šemi.³

³ Šema je izrađena za napadnu operaciju, ali je dat proizvoljan broj i vrsta N b/s. Šema je načelnog karaktera, bez pretenzije da je to najbolje rešenje.

NAČELNA ŠEMA PODELE NP U NAPADNOJ OPERAC. A

REKAPITULACIJA PODELE I GRUPISANJA N6/S PO OPER. PRAVCIMA I ETAP.

a) PO OPERACIJSKIM PRAVCIMA:

- Na pravcu glavnog udara armije 40 NP ili 85% (računata i rez.)
- Na operacijskom pravcu van glavnog udara A 6 NP ili do 30%

b) PO ETAPAMA OPERACIJE:

- Za vatrenu pripremu napada i I etapu operacije 26 NP/57%
- Za pripremu uvođenja II etelona i II etapu operacije 16 NP/34%
- U rezervi armije _____ 4 NP/9%

c) Za vatrenu pripremu napada angažuje se sa po jednim NU do 85% sredstvima za lansiranje.

d) Struktura faze izvođenja vatrene pripreme sastoji se iz:

- 1.- Avio udari nuklearnim i konvencionalnim sredstvima po raketnim jedinicama i nuklearnoj artiljeriji u trajanju 3'-5'
- 2.- Rušenja i uništenje NU raketnih jedinica _____ 2'-3'
- 3.- Neutralisanja - dejstva artiljerije i avijacije klasičnim projektilima. U ovoj fazi struktura vatre može biti različita po pravcima zavisi od konkretnih uslova ali je obaveza da početak bude jednovremen.

pd-AR-1

AR

okd-AR-1

rd-d-500

LEGENDA

Uz plan upotrebe Nb/s

JEDINICE - SREDSTVA ZA LANSIRANJE

PERIOD DOSTAVLJANJE ETAPA	OBJEKAT BROJ NC	KRG-7-7.rd-d-30												KRG-8-8.rd-d-65				ARG-1-9.rd-d-170				rd-d-500				AVIJACIJA			
		ENVIJA LEVI		NT	VE	VREME NU	ENVIJA LEVI		NT	VE	VREME NU	ENVIJA LEVI		NT	VE	VREME NU	ENVIJA LEVI		NT	VE	VREME NU	ENVIJA LEVI		NT	VE	VREME NU			
		ENVIJA LEVI	NT	VE	VREME NU	ENVIJA LEVI	NT	VE	VREME NU	ENVIJA LEVI	NT	VE	VREME NU	ENVIJA LEVI	NT	VE	VREME NU	ENVIJA LEVI	NT	VE	VREME NU	ENVIJA LEVI	NT	VE	VREME NU				
VATRENA PRIPREMA NAPADA	MEHANIZOV. BATALJON c br. 3	10 KT	K. 333	Vn	"C" -15'																								
	OKL.BAT. c br. 4	10 KT	tt 271	Vn	"C" -15'																								
	MEHAN.BAT. c br. 1					10 KT	K. 220	Vn	"C" -15'																				
	MEHAN.BAT. c br. 2					10 KT	tt 197	Vn	"C" -15'																				
	MEHAN.BAT. c br. 5					10 KT	K. 303	Vn	"C" -15'																				
	RAK.BATER. c br. 6										10 KT	K. 108	Vn	"C" -15'															
	RAK.BATER. c br. 7										10 KT	K. 142	Vn	"C" -15'															
	RAK.BATER. c br. 8																					10 KT	K. 191	Vn	"C" -20'				
	RAK.BATER. c br. 9																					10 KT	K. 189	Vn	"C" -20'				
	AERODROM A															100 KT	-	Po	"C" -25'										
AERODROM B															100 KT	-	Po	"C" -25'											
I. ETAPA OPERACIJE	MEH.BAT. c br. 10	3 KT	K. 300	Vn	"C" +45'																								
	MEH.BAT. c br. 11	3 KT	tt 296	Vn	"C" +45'																								
	OKL.BAT. c br. 12					20 KT	K. 210	Vn	"C" +45'																				
	OKL.BAT. c br. 13					20 KT	tt 190	Vn	"C" +45'																				
	OKL.BAT. c br. 16					20 KT	K. 199	Vn	"C" +45'																				
	OKL.BAT. c br. 14										20 KT	K. 320	Vn	"C" +65'															
	OKL.BAT. c br. 15										20 KT	K. 292	Vn	"C" +65'															
	MEHAN.BAT. c br. 17	5 KT	K. 301	Vn	"C" +65'																								
	MEHAN.BAT. c br. 18										10 KT	K. 343	Vn	"C" +65'															
	OKL.BAT. c br. 23										20 KT	tt 198	Vn	"D" +1															
	OKL.BAT. c br. 24										20 KT	K. 202	Vn	"D" +1															
	REZ.UPOD. c br. 25 i 26											2X10 KT	-	Po	D+2														
	BAT.CVOR. ODBR.C br.19						20 KT	K. 311	Vn	"D" +1																			
BAT.CVOR. ODBR.C 20	10 KT	tt 342	Vn	"D" +1																									
BAT.CVOR. ODBR.C 22	10 KT	K. 309	Vn	"D" +1																									
BAT.CVOR. ODBR.C 21						10 KT	K. 321	Vn	"D" +1																				
II. ETAPA OPERACIJE	OPER.REZ. U PODILAŽ. c br. 29, 30 31 i 32										3X10 i 1X20 KT	-	2X Po 2X Vn	"D" +3															
	OPERATIV. REZERVA U PODILAŽE- NJU c br. 33, 34, 35 i 36																					3X10 1X20 KT	-	Vn	"D" +3				
UREZ. K-TA TA		2 NP 1 X 5 KT 1 X 10 KT				2 NP 1 X 10 KT 1 X 20 KT					4 NP 2 X 10 KT 2 X 20 KT																		

KONVENCIONALNIM PROJEKTI-
 LIMA NEUTRALISISE I UNISTAVA
 NEPRIJATELJSKE RAKETE I
 NUKLEARTILJERIJU C br. 50,
 51, 52 i 53

DEJSTVUJE PO PLANU KOMANDE
 GRUPE ARMIIJA

IZVODI UDARE PO RAKETNIM JEDINICAMA
 I DALEKOMETNOJ ARTILJERIJ I NEPRIJATELJA

NUKLEARNI
UDARI U VATRENJ
PRIPREMI NAPADA

NUKLEARNI
UDARI U
I. ETAPI OPERACIJE

NUKLEARNI
UDARI U
II. ETAPI OPERACIJE

okd-AR-1

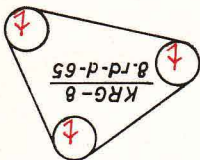
AR

pd-AR-1

pd-KR-8

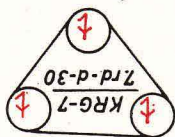
1.A

okbr-KR-7

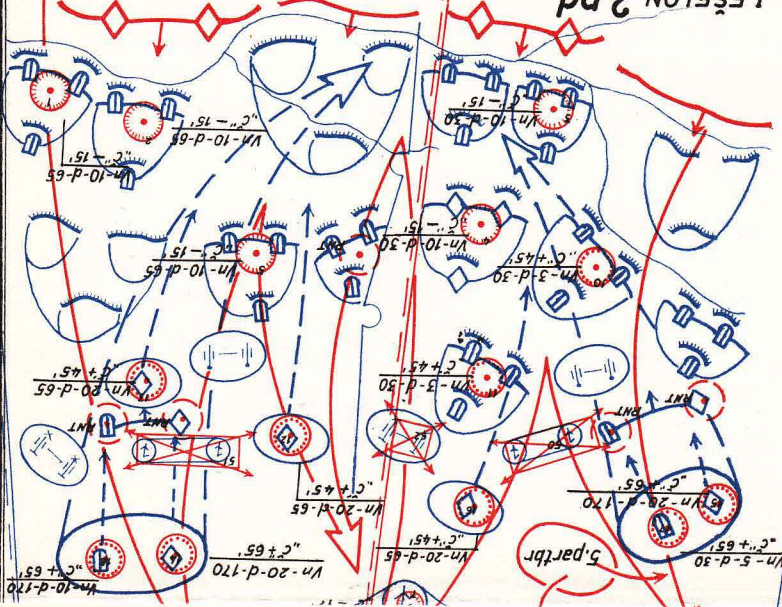
8.K

7.K

I. EŞELON 1 pd
8.K 1 okbr

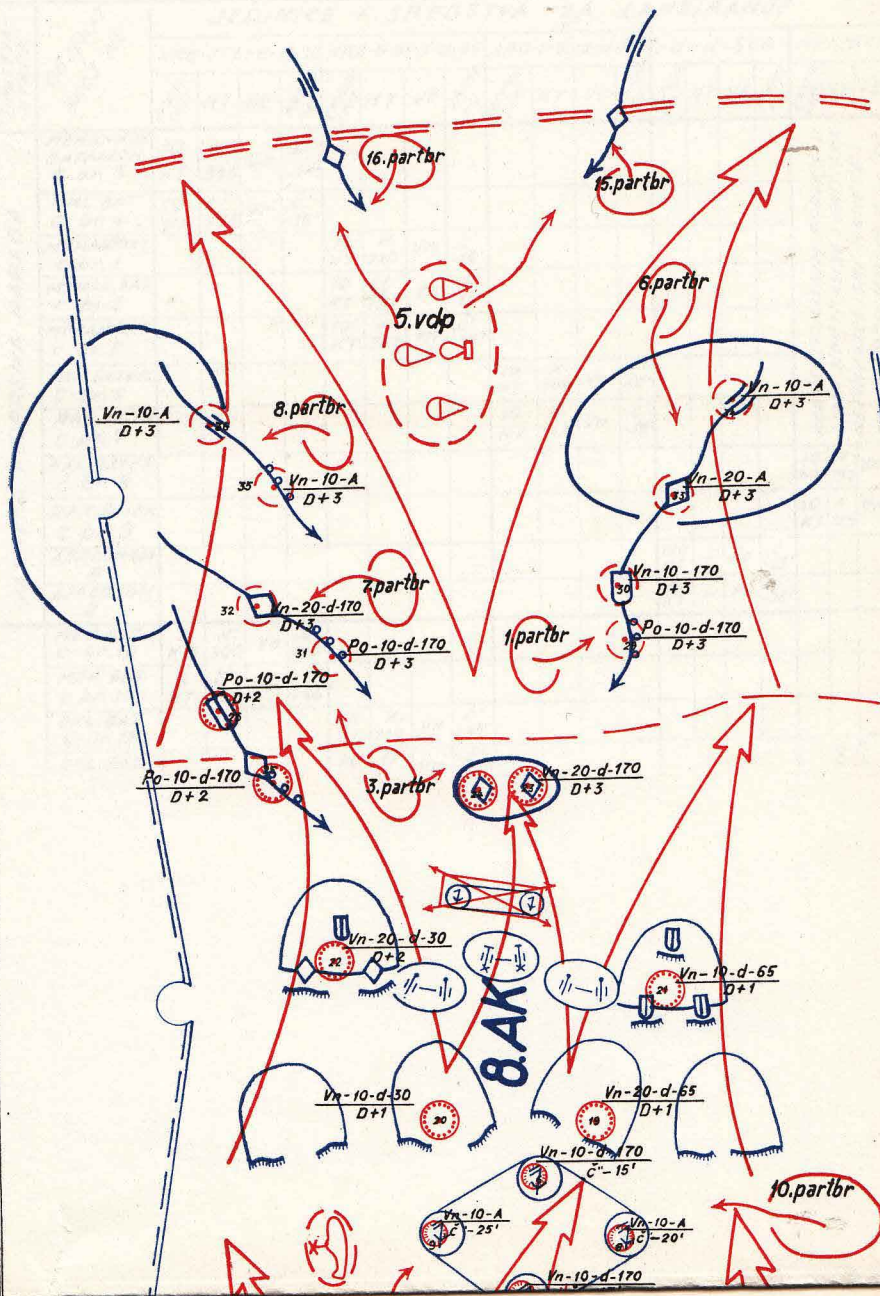
I. EŞELON 2 pd
7.K 1 pbr

NAČELNA ŠEMA PLANA UPOTREBE NB/S U NAPADNOJ OPERACIJI 1.A

Po-100-d-500
c''-25'

Po-100-d-500
c''-25'

2) Planiranje upotrebe N b/s u napadnoj operaciji armije

Planiranje se izvodi na osnovu odluke komandanta, (direktive — zapovesti) izvoda iz direktive i plana upotrebe N b/s pretpostavljene komande.

Plan upotrebe N b/s izrađuje ista grupa starešina koja je vršila operativno-taktičku analizu NC i tehničku analizu NE (NU). U plan napadne operacije obavezno se unosi odluka o upotrebi N b/s. Ona je ujedno i osnova za izradu plana operacije, odnosno planiranja određenog oblika operativnog manevra, budući da N b/s predstavljaju skelet vatrenog sistema i da se u njega uklapaju ostala borbena sredstva.

Planiranje upotrebe N b/s ne bi trebalo da spada u nadležnost NAA, zbog toga što sva ova sredstva nisu u sastavu artiljerije i što se planiranjem upotrebe N b/s reguliše sadejstvo — odnosno usklađuje se dejstvo po vremenu i prostoru NU sa operativnim postupcima i dejstvom drugih rodova u sastavu armije.

Prema tome, plan upotrebe N b/s treba da bude jedinstven za operaciju i da na tom zadatku budu angažovani: NOO, NA, predstavnik avijacije i načelnik PNHBO pod neposrednim rukovodstvom NŠ. Planiranje upotrebe N b/s je jedinstveno i strogo određeno za svaki NU.

Plan upotrebe N b/s može se raditi na nekoliko načina i imati različitu formu. On se može raditi u vidu šeme na karti, u vidu tabelarnog pregleda i kombinacijom ovih metoda.

U praksi se plan upotrebe N b/s radi kombinovanim metodom: šematski na karti (oleati sa legendom) sa tablicom podele ciljeva i vremena, zadacima jedinica koje učestvuju u njegovoj realizaciji.

U planu upotrebe N b/s treba precizirati zadatke jedinica i naznačiti NU po ciljevima i etapama: u vatrenoj pripremi napada, u toku izvršenja bližeg zadatka (I etape) u pripremi uvođenja i dejstva rezervi (II ešelona) i u toku izvršenja sledećeg zadatka (II etape operacije).

U vatrenoj pripremi napada i do izvršenja bližeg zadatka (I etape), pored ostalih podataka, tačno se određuje vreme izvođenja NU. Za pripremu uvođenja rezervi i u toku II etape ne mogu se u planu precizirati svi podaci. Planiranje za II etapu je orijentirno i dopunjava se u toku izvođenja I etape, što znači da se za svaki cilj određuju broj i vrsta NP, sredstva za lansiranje, vrsta eksplozije i operativno-taktičko vreme realizacije plana.⁴

Pri planiranju upotrebe N b/s smatram da se u napadu treba rukovoditi sledećim principima:

a) da se NU planiraju sasređeno po vremenu i ciljevima; znači, treba težiti da se jednovremeno i maksimalno koriste raspoloživa lansirna sredstva na određeni broj ciljeva, pri čemu se postiže znatno veći efekat nego ako se to čini u većem vremenskom razmaku po pojedinim ciljevima; za uništenje pojedinih važnih ciljeva (N b/s branioca) planiraju se dežurna sredstva, a plan se realizuje čim se otkrije cilj i odredi najpovoljnije vreme;

⁴ U datom primeru izrađena je načelna šema plana, a podaci su uzeti proizvoljno; adekvatno razmatranju ovog pitanja u celom članku.

b) da se najmanje tri četvrtine raspoloživih NP upotrebi za NU na glavnom operacijskom planu — na pravcu udara glavnih snaga armije i

c) u vatrenoj pripremi napada treba planirati naj snažnije NU i to po ciljevima koji najbrže mogu ispoljiti uticaj na početak napada i I etapu operacije. Znači da je i cilj vatrene pripreme napada da se NU dobije potpuna prevlast i izbori inicijativa u operativno-strategijskim okvirima.

Načelno, vatrena priprema napada treba da sadrži tri faze i to:

— prva faza sastojala bi se iz udara avijacije po raketno-nuklearnim sredstvima i aerodromima branioca radi sprečavanja njegove vatrene protivpripreme; udari avijacije po pomenutim sredstvima izvodili bi se nuklearnim i konvencionalnim projektilima u trajanju od oko 5 minuta;

— druga faza — period rušenja i uništenja — sastoji se iz NU raketnih jedinica u trajanju od 2 do 3 minuta; i

— treća faza — period neutralisanja — sastoji se iz vatrenih udara i sistematskog gađanja artiljerijskih jedinica po određenim ciljevima koji nisu zahvaćeni NU.

Posle vatrene pripreme napada, u toku I etape operacije, NU, načelno, treba planirati za uništenje i razbijanje taktičkih i bližih operativnih rezervi radi sprečavanja njihovog protivdejstva. Praktično to bi bila druga serija NU u napadnoj operaciji armije kojom bi se obezbeđivalo izvršenje bližeg zadatka.

Za pripremu uvođenja i dejstva rezervi (II ešelona) planira se vatrena priprema koja se u suštini ne razlikuje od vatrene pripreme napada u početku operacije (obično je nešto kraća i slabijeg intenziteta).

U toku izvršenja II etape operacije planira se načelno četvrta serija NU i to po operativnim rezervama radi sprečavanja njihovog podilaženja, razvoja i protivudara, pri čemu se u krajnjem obezbeđuje konačno ostvarivanje planiranog cilja operacije, tj. razbijanje branioca.

Iz iznetog mišljenja o planiranju upotrebe N b/s u napadnoj operaciji armije mogu se izvući ovi zaključci:

a) NU se planiraju i izvode po serijama — jednovremeno po određenom broju ciljeva. Pojedinačni NU, između pojedinih serija, planiraju se i izvode po novootkrivenim ciljevima kao što su: raketno-nuklearna sredstva, stanice za navođenje, KM, CV i slično.

b) U napadnoj operaciji armije mogu se planirati i izvoditi NU u četiri serije, ne računajući prethodna dejstva, i to:

— prva serija, vatrena priprema napada;

— druga serija, uništenje i razbijanje taktičkih i bližih operativnih rezervi — izvršenje prve etape operacije;

— treća serija, vatrena priprema uvođenja i dejstva armijskih rezervi i

— četvrta serija, razbijanje i izbacivanje iz borbe operativnih rezervi branioca radi konačnog ostvarenja planiranog cilja operacije.

Pukovnik
Miloš PALIJA